Žurnalistika

Učebnice pro samouky a začátečníky

No Class Required!

Radim Kaufmann

NO CLASS REQUIRED!

Žurnalistika

Učebnice pro samouky a začátečníky

Radim Kaufmann

České vydání · 2026

Úvodní část

Tiráž a původ podkladů

Žurnalistika. Učebnice pro samouky a začátečníky.

Autor a vydavatel: Radim Kaufmann. Vydavatelství Radim Kaufmann®. Český text. Pracovní rukopis v002, 21. listopadu 2026.

Koncepce a redakční příprava s využitím nástrojů umělé inteligence. Výtvarné ilustrace: Kaufmann Creative AI Studio©. Generované ilustrace nejsou dokumentačními fotografiemi skutečných událostí.

Dokumentační fotografie Sorlie Bridge: Robert Holmes, Jr. / U.S. Geological Survey. USGS označuje snímek jako Public Domain. Zdroj a konkrétní datum přiřazené fotografii jsou uvedeny u příslušné lekce.

Skutečné zdrojové materiály, autorské modelové úlohy a výtvarné ilustrace mají odlišné označení. Práva k převzatým materiálům se řídí podmínkami jejich konkrétních zdrojů. Přístupný článek na internetu sám o sobě nepředstavuje svolení k převzetí jeho fotografií.

Názvy organizací a doložené kauzy slouží k výuce ověřování. Modelové titulky, rozhovory a záznamy jsou označené jako cvičné; nesmějí být zaměněny za skutečná vydaná sdělení těchto organizací.

Vydavatelský tým · údaje vydavatele

Vedení a spoluautoři

Autor a vydavatel: Radim Kaufmann

Šéfredaktor: Radim Kaufmann

Spoluautoři: Claire Whitaker, Spencer Reed, Julian Hartwell, Tessa Monroe, Gavin Rhodes, Naomi Fletcher, Wesley Porter

Redakce

Vedoucí redakčního provozu: Erin Caldwell

Akviziční redaktor: Camille Foster

Vedoucí knižní řady: Audrey Nolan

Odpovědný redaktor titulu: Owen Barrett

Vedoucí rubriky: Marissa Cole

Koncepční redaktor: Nora Callahan

Stylistický redaktor: Lydia Shaw

Jazykový redaktor: Maya Chen

Jazykový korektor: Leah Winters

Odborné zpracování a výuka

Rešeršér: Priya Bennett

Ověřovatel faktů: Isaac Merritt

Překladatel: Daniel Kim

Zpracovatel rejstříku: Cora Delaney

Didaktik / metodik výuky: Keisha Benton

Odborný recenzent: Elena Sandoval

Specialista na cvičení a testy: Aisha Coleman

Technický redaktor: Andre Wallace

Obrazová podoba

Výtvarný ředitel: Vera Hollander

Knižní grafik: Jasper Vaughn

Grafik knižních obálek: Roman Blake

Obrazový redaktor: Celeste Rowan

Ilustrátor: Hazel Corbin

Sazba a výroba

Sazeč: Fiona Ashby

Vedoucí výroby: Meredith Sutton

Specialista na elektronické knihy: Devin Cho

Práva, propagace a distribuce

Manažer práv a licencí: Tara Mendoza

Kaufmann Creative AI Studio©

Kreativní ředitel studia: Nolan Pierce

Výtvarnice návrhů obálek a scén: Ivy Carver

Ilustrátorka výukových materiálů: Lucia Vega

Specialista na retuš a obrazovou postprodukci: Felix Archer

radimkaufmann.cz/vydavatelstvi.html

Úvodní část

Od autora

Přeji si, aby ti tato kniha pomohla udělat jednu praktickou věc: napsat větu, za kterou dokážeš ukázat konkrétní oporu. Nemusí být dlouhá, efektní ani jako první na internetu. Musí přesně odpovídat tomu, co jsi zjistil. A když se ukáže chyba, musíš umět vysvětlit, co se změnilo a proč.

Začínáme obrazem, protože fotografie působí přesvědčivě ještě dřív, než přečteš její popisek. Stejný snímek však může doprovázet různé příběhy. Jeden správně určí místo a špatně datum. Jiný přidá příčinu, kterou obraz vůbec neukazuje. Tvým úkolem není vybrat nejpůsobivější verzi, ale oddělit jednotlivá tvrzení a zjistit, co každý podklad skutečně unese.

Nebudu po tobě chtít, abys vždy znal odpověď. Budu chtít, abys poznal rozdíl mezi odpovědí, odhadem a nevyřešenou otázkou. „Zatím nevím“ je užitečný pracovní stav, pokud dokážeš říct, jaké zjištění chybí a jak bys ho získal. Stejně užitečné je změnit původní názor po nalezení rozhodujícího detailu.

Knihu můžeš použít při přípravě studentského článku, místního zpravodaje nebo vlastního ověřovacího projektu. Počítám s tím, že máš omezený čas a že některé podklady budou nedostupné. Proto budeme také zmenšovat rozsah tvrzení a rozhodovat, kdy je lepší zprávu doplnit, odložit nebo zveřejnit jen její ověřenou část.

Na konci má zůstat víc než hotový text: složka, ve které se vyzná další člověk, přehledná časová osa, zdůvodněné publikační rozhodnutí a přesná oprava chyby. Začni obyčejnou tužkou nebo poznámkovým souborem. První odhad si nech zaznamenaný. Později na něm uvidíš, co tě nové důkazy naučily.

Radim Kaufmann

Úvodní část

Jak budeš postupovat

Každou novou dovednost projdi v pěti krocích. Nespěchej rovnou ke klíči: když nejprve zapíšeš vlastní odhad, poznáš později, který detail skutečně změnil tvé uvažování. Správná odpověď bez důvodu je slabší výsledek než původně chybný odhad, který dokážeš poctivě opravit.

Po dokončení cyklu přenes jednu konkrétní změnu do vlastní práce. Může to být přesnější datum, oddělená citace nebo lépe vymezené tvrzení.

1. Odhad

Napiš, co si zatím myslíš a čím to zdůvodňuješ. Nepředstírej jistotu. Zaznamenej také druhou možnost, pokud se nabízejí dvě různá vysvětlení. Odhad slouží jako výchozí bod, ne jako závazek, který musíš obhájit.

2. Rozhodující detail

Ukaž konkrétní část obrazu, dokumentu nebo záznamu. Vysvětli, kterou otázku řeší. Výrazný detail nemusí být relevantní: nápadný mrak například sám neurčuje místo fotografování.

3. Vyřešený příklad

Sleduj postup od tvrzení k podkladu a závěru. Kontroluj i meze řešení: co se podařilo zjistit, co stále chybí a proč některá lákavá odpověď neobstála.

4. Obměna

Vyřeš nový případ, ve kterém se změnila podstatná podmínka. Nestačí nahradit jedno jméno druhým. Může se změnit datum, význam údaje, rozsah skupiny nebo vztah mezi zdroji.

5. Vysvětlený klíč

Porovnej nejen výsledek, ale i odůvodnění. Pokud použiješ jinou správnou cestu, zapiš ji. Pokud klíč odhalí chybu, oprav pracovní záznam a nech v něm viditelný důvod změny.

Úvodní část

Dvě redakce, stejná odpovědnost

Ve studentské redakci můžeš připravovat zprávu o změně školního provozu, výsledku hlasování nebo ceně oběda. V místním zpravodaji budeš podobně pracovat s uzavírkou, veřejným rozpočtem nebo změnou autobusového spojení. Rozsah publika se liší, základní otázka zůstává: co přesně smíš z dostupných podkladů napsat?

Malý tým obvykle nemůže poslat jiného člověka na každou kontrolu. Může však oddělit jednotlivé úkoly. Autor shromáždí podklady a navrhne text. Editor pak u hlavních tvrzení požádá o konkrétní oporu. Nemusí znovu provádět úplně všechno, ale má rozpoznat místo, kde se závěr opírá o domněnku, kruhové přebírání nebo chybně přečtené číslo.

Pracuješ-li sám, odděl obě role alespoň v čase. Nejdřív napiš návrh, potom se vrať k jeho ověřitelným větám. Zkus každou přečíst jako člověk, který nezná tvé poznámky. Je jasné, kdo údaj zjistil? K jakému okamžiku platí? Nezměnilo zkrácení titulku jeho význam? Tyto otázky pomáhají i tehdy, když má výsledný článek jen několik odstavců.

Místní znalost je užitečná, ale nesmí nahrazovat podklad. To, že most dobře znáš, neznamená, že víš, kdy vznikl konkrétní snímek. To, že důvěřuješ spolužákovi, neznamená, že vše viděl osobně. Ptej se na základ znalosti, nikoli pouze na jméno člověka.

Praktická dohoda před prací

Urči, kdo uchovává původní soubory, kdo kontroluje hlavní závěr a kdo rozhoduje o zveřejnění. I ve dvojici musí být jasné, kdo ještě doplní chybějící ověření. Nepovažuj mlčení druhého člověka za provedenou kontrolu.

Úvodní část

Jak poznáš druh podkladu

V knize se setkáš se třemi druhy materiálu. Rozlišuj je ještě předtím, než začneš řešit úlohu. Obraz může dobře vysvětlovat postup, aniž by byl důkazem skutečné události. A autentický dokument může být důležitým důkazem, přestože tvrzení v něm bude potřeba porovnat s dalšími záznamy.

Když pracuješ s modelem, správnost vyvozuješ z jeho výslovně uvedených podmínek. Když pracuješ se skutečným materiálem, musíš navíc prověřit tyto podmínky v dostupné evidenci. Přenášej naučený postup, nikoli automatickou důvěru. Žádný modelový formulář ani ilustrační snímek nepředávej dál jako původní veřejný dokument.

Označení původu ponech viditelné i u svých pracovních kopií.

Doložený skutečný podklad

Fotografie, dokument, záznam nebo text s uvedeným původem. U něj sleduj autora či instituci, význam data, konkrétní obsah a podmínky užití. Samotné označení skutečný neznamená, že každé připojené tvrzení je správné nebo úplné.

Modelový podklad

Materiál vytvořený pro cvičení a viditelně tak označený. Titulek, rozhovor nebo tabulka mohou obsahovat úmyslně chybný závěr, který máš rozpoznat. Vycházej z výslovně zadaných podmínek; nedoplňuj skutečné události, které v zadání nejsou.

Výukový obraz a ilustrace

Diagram může přesně zobrazovat vztahy mezi ověřenými nebo modelovými údaji. Výtvarná ilustrace včetně obrazu vytvořeného s pomocí AI může uvádět téma či náladu. Nepoužívej ji jako dokumentaci reálného místa, osoby nebo události.

Úvodní část

Tvrzení musí potkat správný důkaz

Přečti modelovou větu: „Knihovna dnes otevřela v deset hodin.“ Máš tři podklady: běžnou otevírací dobu, oznámení o mimořádném zpoždění a časově označený záznam dnešního otevření knihovny veřejnosti. Všechny souvisejí s knihovnou, ale každý odpovídá na jinou otázku. Rozpis říká, kdy se obvykle otevírá. Oznámení popisuje plánovanou změnu. Záznam může doložit skutečný stav, pokud ověříš jeho místo, čas a původ.

Než podklad použiješ, napiš jednou větou, co ti umožňuje tvrdit. Tím odhalíš skoky, které by v hotovém článku mohly zaniknout. Příkaz není automaticky provedení. Plán není uskutečněná událost. Viditelný následek není sám o sobě vysvětlením příčiny. Přesné oddělení těchto otázek ti pomůže vytvořit kratší a jasnější zprávu.

Stejně důležitý je rozsah. Jeden zavřený vstup nedokládá, že budova nemá jiný přístup. Jedna nepřesná odpověď nedokládá, že zdroj lže ve všem. Jedna správná část titulku neověřuje jeho ostatní části. Každý závěr proto spoj s konkrétním tvrzením, místem, časem a podmínkami.

Při kontrole můžeš zjistit tři odlišné stavy: tvrzení má vhodnou oporu, důkaz mu odporuje, nebo ho dostupná evidence nerozhoduje. Poslední stav není totéž jako nepravda. Je to informace o mezích tvého zjištění a o tom, co musí následovat.

> **Krátká kontrolní věta**
>
> „Z tohoto podkladu mohu doložit…, ale nemohu z něj určit…“ Doplň obě části. Pokud druhá část zůstává pokaždé prázdná, zkontroluj, zda důkazu nepřisuzuješ příliš velký dosah.

Úvodní část

Zvol si pracovní rytmus

Pro soustavnou práci si vyhraď blok, ve kterém zvládneš dokončit jednu malou úlohu a zapsat její výsledek. Délku přizpůsob svému času. Smyslem není přečíst co nejvíc stran, ale předat si po každém bloku přehledný pracovní záznam, na který můžeš příště navázat.

Při kratším sezení si vyber jeden odhad a jeden rozhodující detail. Zapiš, proč jsi odpověděl právě tak. Při delším sezení přidej vyřešený příklad a samostatnou obměnu. Klíč čti až po vlastním pokusu; jinak snadno zaměníš porozumění hotové odpovědi za schopnost najít ji sám.

Ve dvojici nejprve řešte samostatně. Teprve potom si porovnejte závěry a ptejte se na oporu. Neshoda je užitečná, pokud vás přivede k přesnější otázce. Nesnažte se dosáhnout shody hlasováním, když stačí otevřít podklad, přepočítat údaj nebo rozlišit dva různé významy stejného slova.

Po každé desáté kapitole následuje opakování. Vrať se také k předchozímu registru tvrzení a zkontroluj, zda bys dnes některou položku formuloval přesněji. Starší pracovní verzi nemaž. Změny ukážou, jak se vyvíjelo tvoje rozhodnutí a které nové zjištění ho ovlivnilo.

Když narazíš na nedostupný web nebo neúplný záznam, poznamenej to. Zkouška nehledá člověka, který vždy vše najde. Hledá čtenáře, který rozpozná mezeru, vymezí její dopad a navrhne další užitečný krok.

Na konci každého sezení

Ulož podklady, označ aktuální verzi a napiš tři krátké řádky: co už je doloženo, co zůstává otevřené a čím začneš příště. To stačí, aby další pracovní blok nezačínal opět od nuly.

Úvodní část

Obsah: kapitoly 1–12

Začni u konkrétní fotografie a postupně rozšiřuj způsob jejího ověřování. První blok propojuje obraz, prostor, čas a rozhodnutí; následující dvě kapitoly otevírají práci s archivními záznamy.

01 Dva titulky, jeden most při povodni

Odděl původ fotografie, místo, čas a meze závěru.

02 Co přesně ověřuješ

Rozlož titulek na samostatná tvrzení a vyber vhodné testy.

03 Původ souboru a řetězec kopií

Dohledávej cestu souboru a nezaměňuj autora s vydavatelem kopie.

04 Hledání podle obrazu

Porovnej výřezy, podobné nálezy a význam prázdného výsledku.

05 Místo podle detailů

Doložmísto konkrétními prostorovými znaky a vyluč alternativy.

06 Kdy se to stalo

Odděl čas události, pořízení, uploadu, publikace a aktualizace.

07 Metadata a jejich limity

Vylož technické údaje souboru bez falešné jistoty.

08 Nezávislé potvrzení

Odhal přebírání a porovnej nezávislost důkazních větví.

09 Co fotografie neukazuje

Vymez, co zůstává mimo záběr a mimo dosah snímku.

10 První ověřovací verdikt

Napiš přezkoumatelný verdikt s důvody a otevřenými body.

11 Webové archivy

Porovnej uložené verze a rozpoznej neúplné archivní zachycení.

12 Místní archivy, mapy a katalogy

Dohledej starší stav místa a význam archivních údajů.

Úvodní část

Obsah: kapitoly 13–24

Dokumenty a lidé přinášejí různé druhy informací. Uč se přesně zachytit jejich obsah, porovnávat rozpory a převádět číselné údaje do srozumitelné zprávy.

13 Veřejné dokumenty

Rozliš návrh, schválené rozhodnutí a doložené plnění.

14 Kontakt s původcem snímku

Ověř znalost původce a odděl ji od podmínek použití.

15 Ověřovací rozhovor

Ptej se na vlastní pozorování a prověřuj rozhodující detail.

16 Záznam, přepis a přesná citace

Uchovej přesné znění citace a její podstatný kontext.

17 Anonymita a dohoda se zdrojem

Zdůvodni anonymitu a chraň neveřejnou identifikaci zdroje.

18 Kdo ví co a odkud

Přiřaď zdroji jen oblast, o níž má přímou znalost.

19 Odpověď dotčené strany

Předlož přesné tvrzení a zpracuj relevantní odpověď.

20 Když si svědectví odporují

Rozlož rozpor a zachovej poctivě neuzavřenou část.

21 Číslo ve zprávě

Doložž jednotku, období, území, definici a původ čísla.

22 Procenta, podíly a základny

Rozliš podíl, relativní změnu a procentní body.

23 Časové řady a změna definice

Prověř srovnatelnost období, definic a způsobu evidence.

24 Průměr, medián a rozložení

Vyber vhodný souhrn a ukaž vliv krajních hodnot.

Úvodní část

Obsah: kapitoly 25–36

Zkontroluj, co data dovolují tvrdit, a zvol odpovídající formu sdělení. Potom přenes stejné nároky na grafy, titulky, upravené obrazy, video a výstupy AI.

25 Výběr a nejistota

Urči, koho data nezahrnují a co nelze zobecnit.

26 Souvislost a příčina

Odděl souvislost od příčiny a testuj alternativní vysvětlení.

27 Tabulka, kterou lze zkontrolovat

Zachovej originál a vytvoř opakovatelný postup úprav dat.

28 Grafy a mapy bez klamu

Oprav měřítko, základnu, legendu a význam vizualizace.

29 Místní rozpočet a zakázka

Sleduj částku od plánu přes smlouvu k plnění.

30 Součet škod pod kontrolou

Odhal překryvy registrů a zdůvodni výsledný součet.

31 Zpráva, názor a reklama

Rozliš účel sdělení a transparentně označ jeho povahu.

32 Titulek, perex a popisek

Přizpůsob krátké texty síle skutečně ověřených důkazů.

33 Stavba ověřené zprávy

Propoj hlavní zjištění, podklady, reakce a omezení.

34 Úprava obrazu a zvuku

Rozliš technický zásah od změny faktického významu.

35 Video po jednotlivých důkazech

Ověř obraz, zvuk, střih a popisek jako různé stopy.

36 AI a syntetické podklady

Prověř automatické výstupy a nepovažuj skóre za důkaz.

Úvodní část

Obsah: kapitoly 37–48

Doložená zpráva potřebuje také přiměřené zacházení s lidmi, transparentní opravu a zdůvodněné rozhodnutí. Závěrečné kapitoly propojí jednotlivé dovednosti do samostatného projektu.

37 Soukromí, oběti a nezletilí

Zdůvodni nezbytnost osobních údajů a jejich zveřejnění.

38 Střet zájmů a férové zacházení

Rozpoznej relevantní vztahy a vyber redakční řešení.

39 Oprava, aktualizace a odvolání

Napiš viditelnou opravu původní chyby a jejího dopadu.

40 Zveřejnit, doplnit, nebo odložit

Zdůvodni rozsah zveřejnění a podmínky změny rozhodnutí.

41 Zadání vlastní místní reportáže

Převáděj široké téma na dosažitelnou ověřovací otázku.

42 Složka, ve které se vyzná druhý člověk

Předej navigovatelnou složku s vazbami tvrzení a podkladů.

43 Terénní kontrola a její meze

Vyber bezpečnou kontrolu a přiznej meze přístupu.

44 Časová osa jako argument

Odděl děj od zpráv o něm a vyznač nejistoty.

45 Kontrola každého čísla a citace

Porovnej hotový text s výpočty, citacemi a originály.

46 Editorská oponentura

Vypořádej věcné námitky doloženým rozhodnutím.

47 Publikační balík a oprava

Odevzdej konzistentní zprávu, rozhodnutí a samostatnou opravu.

48 Obhajoba a další reportáž

Obhaj důkazy, vyhodnoť projekt a navrhni konkrétní zlepšení.

Úvodní část

Založ si ověřovací složku

Ověřovací složka není odkladiště všeho, co při hledání potkáš. Je to pracovní celek, ve kterém další člověk dokáže propojit tvrzení s konkrétním podkladem. Může být papírová, digitální nebo kombinovaná. Důležitější než název programu je srozumitelná návaznost jednotlivých položek.

Originály uchovávej odděleně od pracovních úprav. Pokud ořízneš fotografii nebo zvýrazníš řádek dokumentu, ponech původní podobu a zaznamenej zásah. U každého získaného souboru si napiš, odkud pochází, kdy jsi ho získal a co o jeho původu víš. Datum získání není automaticky datem vzniku.

Tvrzením přiřazuj krátká stabilní označení, například T01. Podkladům můžeš přidělit D01, D02 a další. Podstatná je konkrétní vazba: který řádek, obrazový detail nebo časový úsek podporuje právě toto tvrzení? Když se závěr změní, ulož novou verzi a důvod změny. Nepřepisuj potichu historii vlastního ověřování.

Praktický model jedné položky

T01: „Knihovna má v pondělí plánovanou otevírací dobu od deseti hodin.“ D01: označený modelový rozpis, řádek Pondělí. Stav: rozpis tvrzení podporuje. Omezení: neprokazuje skutečný okamžik otevření v konkrétní pondělí. Další kontrola: záznam nebo pozorování skutečného provozu.

Co uložíš vedle registru

Původní soubory, pracovní kopie, časovou osu, kontaktní poznámky, výpočty, podmínky použití obrazů a aktuální publikační rozhodnutí. Citlivou identifikaci zdrojů odděl od části určené ke zveřejnění. Přístupné složky kontroluj i před předáním jinému člověku.

Úvodní část

Počítej důkazní větve, ne odkazy

Modelová situace: tři různé weby tvrdí, že se kulturní centrum zítra zavře. První přepsal zprávu pořadatele. Druhý cituje první web. Třetí stejnou zprávu převzal ze sociální sítě pořadatele. Tři adresy zde představují jednu původní informační větev. Další kopie nezměnila způsob, jakým tvrzení vzniklo.

Jinou oporu by mohl přinést skutečný provozní záznam, samostatné pozorování nebo další zdroj s přímou znalostí konkrétního rozhodnutí. Ani ten však nemusí být automaticky nezávislý. Zeptej se, odkud informaci má. Dva lidé mohou poctivě opakovat stejnou zprávu od třetího člověka a oba působit velmi přesvědčivě.

Nezávislost také neznamená, že zdroje musejí ve všem souhlasit. Rozpor může upozornit na rozdílný čas, jinou část budovy nebo odlišný význam slova „zavřeno“. Nejprve zpřesni otázku. Teprve potom posuzuj, zda dva podklady odpovídají na totéž a jakou váhu jim přisoudíš.

Nevytvářej si mechanické pravidlo, že jakékoli dvě shodné odpovědi stačí. Potřebuješ vědět, co se ověřuje, jak podklady vznikly a co by znamenala chyba. Přímý záznam může zodpovědět úzkou otázku velmi dobře, zatímco pět přepisů anonymního tvrzení nemusí přinést novou kontrolovatelnou informaci.

Tři otázky ke každému potvrzení

Viděl nebo zaznamenal zdroj danou skutečnost sám? Pokud ji převzal, od koho? Přidává nový podklad další pozorování, nebo jen další místo, kde bylo stejné tvrzení zveřejněno? Odpovědi připiš do registru zdrojů.

Úvodní část

Vstupní diagnostika: čtyři krátké úlohy

Následující situace jsou zcela modelové. Nevyžadují hledání na internetu ani znalost skutečných měst. U každé napiš odpověď a jednu větu odůvodnění. Před řešením na další straně se ke svému prvnímu zápisu nevracej s gumou: právě rozdíl mezi odhadem a pozdějším závěrem je užitečný.

Nepřidávej domyšlené okolnosti. Pokud informace nestačí, napiš přesně, co zůstává nerozhodnutelné a jaký podklad by pomohl.

1. Fotografie a dnešní událost

Titulek označuje snímek náměstí za pořízený dnes. Zadání ti dává ověřený záznam, že totožný snímek vznikl před pěti lety. Které tvrzení tím vyvrátíš? Dokážeš stejným podkladem rozhodnout, zda na náměstí dnes nastala podobná událost?

2. Tři zprávy

Tři weby souhlasně uvádějí termín uzavírky. U všech dohledáš tentýž původní e-mail pořadatele. Kolik původních informačních větví jsi nalezl? Navrhni kontrolu, která by přidala jiný přímý podklad k ověřované otázce.

3. Osm odpovědí

Z osmi dotázaných studentů podpořilo návrh šest. O způsobu výběru ani o ostatních studentech nic nevíš. Napiš přesnou větu o výsledku. Můžeš napsat „návrh podporují tři čtvrtiny všech studentů školy“? Vysvětli proč.

4. Silnější parafráze

Modelový dokument říká: „Provoz čítárny bude v pátek omezen.“ Redakční věta zní: „Čítárna bude celý pátek zavřená.“ Je to významově přesné přeformulování? Oprav větu a pojmenuj informaci, kterou musíš zjistit pro praktičtější zprávu.

Úvodní část

Vysvětlený klíč k diagnostice

Porovnej své odpovědi s důvody uvedenými níže. Nehodnoť se jen podle toho, zda jsi použil stejné slovo. Podstatné je, zda tvůj závěr odpovídá rozsahu podkladu a zda z nedostatku informací nevytváříš další nepodloženou jistotu.

1. Starší snímek nerozhoduje o dnešku

Vyvrácené je dnešní pořízení konkrétní fotografie. O případné podobné dnešní události nemáš potřebný aktuální podklad. Správná odpověď oddělí původ snímku od stavu místa. Bylo by chybou napsat, že se dnes nic nestalo, pouze proto, že někdo použil starou fotografii.

2. Jedna původní větev

Dohledal jsi jednu původní informační větev a její tři zveřejněné podoby. Další podklad může představovat například autentické rozhodnutí odpovědné instituce. Musíš ale ověřit, že řeší stejný úsek a čas; pouhé přeposlání původního e-mailu další osobou nepřidává nové pozorování.

3. Přesný popis dotázaných

Můžeš napsat, že návrh podpořilo šest z osmi dotázaných studentů, tedy 75 procent této skupiny. Nemáš oporu pro zobecnění na všechny studenty školy. Správný výpočet neodstraňuje omezení výběru ani neříká, jak by odpověděli lidé, kterých ses neptal.

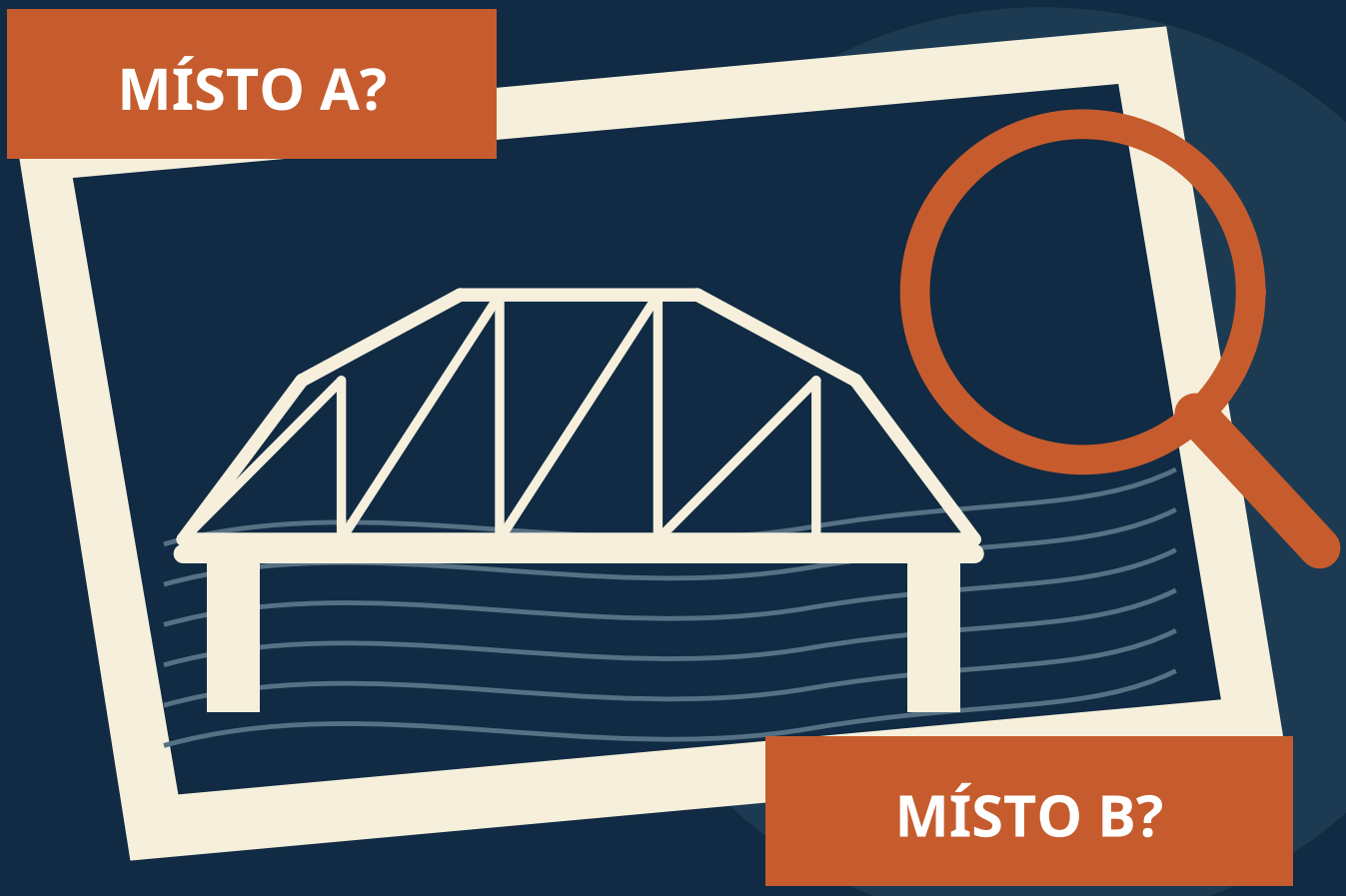
4. Omezení neprokazuje úplné uzavření

Původní věta nedokládá uzavření na celý den. Přesná prozatímní formulace zní: „Podle modelového oznámení bude v pátek omezen provoz čítárny.“ Pro užitečnější zprávu zjisti konkrétní čas a rozsah: kterých služeb se změna týká a co zůstává dostupné. Nedoplňuj tyto údaje vlastním odhadem.

ŽURNALISTIKA / OVĚŘOVÁNÍ OBRAZU

01

Dva titulky, jeden most při povodni

Pravý snímek může nést chybný titulek.

Nejdřív zjisti, co obraz skutečně dokládá.

Výtvarný předěl: ilustrační most, nikoli důkazní fotografie.

1.1 Dvě tvrzení nad jedním obrazem

Než vybereš titulek

Sedíš ve studentské redakci nebo dokončuješ místní zpravodaj. Přijde fotografie vody u ocelového mostu. První popisek ji spojuje s Grand Forks, druhý s Portlandem. Oba navíc tvrdí, že byla pořízena dnes. Snímek je v obou kartách totožný. Máš vybrat, co z toho můžeš čtenářům sdělit.

Pro toto cvičení pracuješ v modelové směně 21. listopadu 2026. Titulkové karty jsme vytvořili pro výuku; nepředstavují skutečné zprávy o počasí toho dne. Fotografie je skutečný archivní podklad. Rozdíl mezi těmito dvěma druhy materiálu budeš hlídat po celou knihu.

Neotvírej ještě řešení. Zapiš, které kartě zatím věříš, čím tě přesvědčila a co by mohlo tvůj názor změnit. Můžeš zvolit A, B, obě, ani jednu nebo „zatím nevím“. Odhad není ostuda. Chyba začíná, když odhad vydáš za ověřený závěr.

1.1

MODELOVÝ PODKLAD

Dva titulky. Jeden stejný snímek.

KARTA A Modelová směna: 21. 11. 2026

Dnešní povodeň u mostu v Grand Forks

Fotografie pořízena dnes, 21. listopadu 2026.

KARTA B Modelová směna: 21. 11. 2026

Dnešní povodeň u mostu v Portlandu

Fotografie pořízena dnes, 21. listopadu 2026.

Titulky, karty i datum sdílení jsou modelové. Fotografie je skutečný podklad P-01.

Cíl kapitoly

Na konci oddělíš původ, místo a čas snímku. Ke každému zveřejnitelnému tvrzení připojíš konkrétní oporu a napíšeš první opravu chybného časového popisku.

KAPITOLA 01

Obraz nečte popisek za tebe

Nejprve se dívej na fotografii bez titulku. Vidíš vodu, ocelovou konstrukci mostu, stromy, lavičky a zaplavené části nábřeží. Z těchto pozorování ještě neplyne název města, datum ani to, zda lze po mostě projet. Viditelná voda v parku není totéž jako zaplavená mostovka. Popisek často dodá právě ty informace, které z obrazu samotného nepoznáš.

Udělej si dva sloupce. Do prvního zapisuj, co lze v obrazu ukázat prstem. Do druhého patří význam, který obrazu přisuzuješ. „Lavičku obklopuje voda“ je pozorování. „Město je odříznuté“ je tvrzení o dopravním spojení. K jeho ověření potřebuješ jiné podklady než jediný výřez nábřeží.

Teď vrať titulky. Karta A přidává Grand Forks, karta B Portland. Obě přidávají dnešní pořízení fotografie. Místo a čas jsou dvě samostatná tvrzení. Ověření jednoho neopravuje druhé. I když správně rozpoznáš město, můžeš právě zveřejňovat starý snímek jako nový.

Proč má totožný obraz nad dvěma různými titulky takový účinek? Titulek nabízí hotové vysvětlení. Jakmile ho přijmeš, začneš si detailů všímat jako potvrzení příběhu. Při ověřování proto napiš nejdřív vlastní pozorování. Vrátíš se k nim, až tě přesvědčivě znějící text začne táhnout k závěru, který fotografie neunese.

V pracovním záznamu používej přesná slovesa. Zdroj „uvádí“, soubor „obsahuje“, fotografie „zobrazuje“ a ty z podkladů „vyvozuješ“. Tato slova ti pomohou držet odstup mezi dokladem a jeho výkladem. Nejsou náhradou důkazu; ukazují, kde se v argumentu právě nacházíš.

Vyřešený příklad

Věta „Fotografie dokazuje, že povodeň uzavřela most“ spojuje obraz, příčinu i rozhodnutí o provozu. Bez dopravního záznamu ji zúžíš: „Na fotografii je voda v nábřežním prostoru u mostu.“ Nejde o slabší novinařinu. Jde o rozsah, který zatím odpovídá dokladu.

Obměna a klíč

Rozhodni mezi větami „Na snímku nerozpoznávám žádné auto“ a „Most je uzavřený“. První popisuje, co v tomto záběru dokážeš rozeznat, druhá vyžaduje další důkaz. To, že v jediném okamžiku nevidíš auto, není oznámení uzavírky.

KAPITOLA 01

Zachovej stopu, než začneš hledat

Soubor, který ti přišel, ulož jako přijatý podklad a pracuj s kopií. Poznamenej, odkud jsi ho získal, kdy jsi ho převzal a jaký popisek byl u něj. Pro redakci je podstatné, co jsi skutečně měl k dispozici v okamžiku rozhodování. Později změněná webová stránka nemá tiše přepsat tento záznam.

Název souboru může být užitečná stopa, ale vytvořit ho může kdokoli. Ani název obsahující město a datum není potvrzení místa a času. Totéž platí pro text, který ti poslal známý. Zjisti, zda obraz sám pořídil, dostal od konkrétního člověka, nebo ho našel na síti. Tři různé odpovědi znamenají tři různé cesty k původu.

Když najdeš podobný snímek, ověř, že jde o tentýž záběr. Porovnej polohu větví, laviček, prvků zábradlí a konstrukčních spojů. Pouhá shoda typu mostu nestačí. Jiná fotografie téhož místa může pocházet z jiného dne; ořez stejné fotografie může zase skrýt část podstatného kontextu.

Hledání podle obrazu ti může ukázat starší výskyty. Nejstarší výsledek, který se ti podařilo najít, však není automaticky první zveřejnění ani důkaz autorství. Vyhledávač nevidí vše a datum u výsledku může souviset s aktualizací stránky. Přesnější zápis zní: „Nejstarší výskyt, který jsem při tomto hledání doložil.“

Pro počáteční úlohu už máš připravenou cestu k primárnímu obrazovému záznamu USGS. Porovnej celý záběr se dvěma kartami, ne pouze podobu mostu. Do složky ulož adresu záznamu, staženou fotografii a datum své kontroly. Ověřovací stopa má druhému člověku umožnit přezkoušet stejný krok, nikoli pouze uvěřit tvé větě „našel jsem originál“. [1]

Pokud pracuješ s kontrolním součtem, vysvětli si, co ověřuje. Shodný SHA-256 je velmi silným praktickým dokladem shody bajtů dvou souborů. Nepotvrzuje pravdivost popisku, autora ani zachycenou událost. Menší webová kopie může mít jiný součet, přestože zachovává tentýž obraz. V takovém případě eviduj vztah kopií a jejich rozdíly.

> **Do složky P-01**
>
> Zapiš název přijaté kopie, zdrojovou adresu, datum kontroly a původní znění obou modelových popisků. Původní odhad nemaž; vedle něj přidávej nové závěry a důvody změny.

1.2 Původ, místo a čas jako tři otázky

Tři otázky, tři různé opory

Odhad před ověřením

Která z těchto tří otázek je z fotografie samotné nejsnáze řešitelná? Napiš jednu viditelnou stopu a jeden doklad, který budeš muset hledat mimo obraz. Odpověď „metadata“ upřesni: které pole a co přesně by mělo podpořit?

1.2

Původ, místo a čas ověř zvlášť.

01	02	03
PŮVOD	**MÍSTO**	**ČAS**
Kde se snímek vzal?	Co odpovídá obrazu?	Kdy vznikl snímek?
Dohledaná položka USGS **Kredit: Robert Holmes, Jr.**	**Sorlie Bridge** **Grand Forks / East Grand Forks**	**USGS: 13. 4. 2011** **EXIF: 15:16:01**
První nalezený výskyt nemusí být první zveřejnění.	Shoda mostu a okolí je jiný důkaz než popisek.	Časové pásmo a GPS chybí. EXIF sám čas nezaručuje.

Zveřejnění dnes není důkazem pořízení dnes.

U této fotografie se záznam USGS jmenuje Sorlie Bridge Flooded a uvádí datum 13. dubna 2011. Je to důležitá stopa k původu a dataci snímku. Nemáme však starší zachycení webové stránky, které by dokazovalo, kdy byla poprvé zveřejněna. Záznam také není odpovědí na všechny otázky: název města, stav mostu i dnešní situaci posuzuj zvlášť. [1]

Původ řeší cestu souboru a odpovědnost za jeho vytvoření či zveřejnění. Místo řeší shodu viditelných znaků s konkrétní lokalitou. Čas řeší, kdy vznikl záběr a co o tomto okamžiku skutečně víš. Jedna věrohodná stránka může pomoci ve všech třech oblastech; přesto si všimni, zda jen neopakuješ její jediný popisek třemi způsoby.

Rozhodující detail nemusí být nápadný. U místa často pomůže kombinace tvaru mostu, počtu jeho polí a okolí. U času může rozhodnout archivní výskyt stejného záběru. U původu je zásadní přechod od anonymní kopie ke konkrétnímu obrazovému záznamu.

KAPITOLA 01

Potvrď místo mimo obrazový katalog

Teď otevři historický mostní záznam Minnesota Department of Transportation. Sorlie Memorial Bridge je v něm veden jako Bridge 4700. Spojuje Grand Forks v Severní Dakotě s East Grand Forks v Minnesotě přes Red River of the North. Všimni si přesných názvů: nejde o dvě soupeřící identifikace stejného města, ale o dva břehy jednoho přemostění. [2]

Záznam popisuje konstrukci, kterou lze porovnat se snímkem. Sleduj dvojici výrazných příhradových polí, jejich obrys a uspořádání konstrukce. Nepřeskakuj od obecného „ocelový most“ přímo k názvu. Hledej soubor shod a také znak, který by tvou hypotézu vyvracel. Kdyby vybraný most měl odlišný počet polí nebo jiný tvar horního pásu, musel bys nesoulad vysvětlit.

USGS a mostní záznam MnDOT mají odlišnou funkci. První eviduje konkrétní obrazový materiál, druhý konkrétní stavbu. Shoda jejich údajů s viditelnými znaky je užitečnější než další web, který pouze převzal fotografii i její popisek. Nezávislost vždy posuzuj pro určité tvrzení: jiná doména sama o sobě nestačí.

Ani tím neověříš vše. Mostní dokument ti pomáhá určit stavbu a její polohu. Nepotvrzuje, kdy přesně fotograf stiskl spoušť, ani zda v modelové směně 21. listopadu 2026 prší. Každému zdroji přiděl takovou práci, kterou skutečně může odvést.

První místní závěr proto může znít: „Znaky snímku a institucionální záznamy odpovídají mostu Sorlie mezi Grand Forks a East Grand Forks.“ Pokud píšeš krátký popisek, můžeš přemostění stručně lokalizovat, ale nesmaž při tom druhý břeh. Přesnost místopisného detailu je zvlášť důležitá u hranic měst, okresů nebo států.

Kartu B nelze zachránit tím, že i Portland má řeku a ocelové mosty. To je podobnost prostředí, nikoli identifikace tohoto záběru. Ulož si však důvody svého závěru: který mostní záznam jsi použil, které znaky jsi porovnal a jaká alternativa neobstála. Druhý editor pak může kontrolu zopakovat.

Obměna a vysvětlený klíč

Tři články mají stejnou fotografii, tentýž popisek a všechny odkazují na USGS. Kolik nezávislých obrazových zdrojů tím získáváš? Nejprve odpověz sám.

Klíč: jeden původní obrazový záznam a tři převzetí. Samostatný mostní dokument přidává jiný druh opory pro polohu; z počtu článků nedělá počet svědků. Pro odhad z předchozí strany jsou užitečné hlavně viditelné stopy k místu. Datum ani cestu souboru z tvaru mostu nevyčteš; i místní shodu musíš ověřit mimo fotografii.

KAPITOLA 01

Datum souboru není jediný čas

U staženého souboru jsou dostupná metadata EXIF. Pole DateTimeOriginal obsahuje hodnotu 2011:04:13 15:16:01. Další pole DateTime nese 2011:04:13 21:44:05 a pole Software uvádí Adobe Photoshop CS3 Windows. V připraveném výpisu chybí GPS a časové pásmo. To jsou vlastnosti tohoto konkrétního souboru, nikoli obecné vlastnosti všech kopií fotografie. [1]

Nejprve napiš doslovný nález: „Pole DateTimeOriginal obsahuje tuto hodnotu.“ Teprve pak řeš, co z ní vyplývá. Bez časového pásma nemůžeš bezpečně převést uvedenou hodinu na jiný místní čas. Nevíš také jen z tohoto pole, zda byly hodiny zařízení správně nastavené. Metadata se dají změnit nebo při převodu ztratit.

Jméno editoru v poli Software samo neprokazuje podvod. Soubor mohl být například uložen po běžné úpravě. Z takto stručného záznamu ale nepoznáš úplný postup zpracování. Nesmíš proto tvrdit ani „fotografie je falešná“, ani „byla pouze zmenšena“, pokud pro konkrétní zásah nemáš další podklad.

Dataci nyní porovnej s obrazovým katalogem: USGS uvádí 13. duben 2011. Shoda katalogu a metadat podporuje tuto zdrojovou dataci. Není to však dvojice zaručeně nezávislých svědků; údaje mohou vycházet ze stejného předaného materiálu. Přesná formulace je „fotografie datovaná USGS k 13. dubnu 2011“, nikoli nepodložená jistota o sekundě pořízení. [1]

Pro širší kontext slouží zpráva NOAA / National Weather Service o jarních povodních v povodí Red River of the North. Popisuje rok 2011 a kulminaci u East Grand Forks 14. dubna. To pomáhá zasadit snímek do doložené povodňové epizody. Datum kulminace není datum této fotografie; zaměnit je by byla nová chyba vytvořená při ověřování. [3]

Ve výsledné časové ose proto udržuj samostatné řádky: datum připsané fotografii zdrojem, hodnota EXIF bez potvrzeného časového pásma, doložený průběh povodně a modelová směna redakce. Rozdíl mezi těmito řádky je užitečná informace. Nemusíš je za každou cenu slít do jediného přesného okamžiku.

> **Rozhodující detail**
>
> U tvrzení „tento snímek vznikl dnes, 21. listopadu 2026“ je podstatná datace archivního snímku USGS do roku 2011. K jeho odmítnutí nepotřebuješ znát fotografovu přesnou minutu. Závěr o fotografii přitom neříká, jaké je v daném městě počasí v modelový den.

1.3 První závěr s přiznanou nejistotou

Řekni i to, co zatím nevíš

Po ověření nemusíš mít odpověď na všechno. Měl bys však umět oddělit závěr, oporu a zbývající nejistotu. Jinak editor nepozná, která věta je připravená k vydání a která ještě čeká na další práci.

U našeho snímku můžeš doložit archivní původ, rozumně podloženou polohu a zdrojovou dataci do roku 2011. Přesnou místní hodinu pořízení zatím potvrzenou nemáš. Záběr také neposkytuje přímý důkaz zaplavené mostovky ani úplné dopravní izolace města.

Takové omezení nemusí být dlouhá omluva v každém popisku. Často stačí přesně vybrané slovo: „archivní“, „podle záznamu USGS“, „na nábřeží“. V interní složce ale ponech podrobnější vysvětlení, aby další redaktor věděl, proč jsi větu napsal právě tak.

1.3

Závěr má být přesný i ve svých mezích.

DOLOŽENO

Sorlie Bridge, oblast Grand Forks.

USGS eviduje fotografii z roku 2011.

Na snímku je voda v okolí mostu.

Z TÉTO FOTOGRAFIE NEPLYNE

Pořízení 21. listopadu 2026.

Dnešní místní povodňová situace.

Zaplavení celé mostovky.

PRVNÍ OVĚŘOVACÍ ZÁVĚR

Tvrzení „fotografie pořízena dnes“ je chybné.
Možnost dnešní povodně musíš ověřit samostatně.

Zkus vlastní větu

Napiš dvě věty pro čtenáře. První ať popíše, co je na fotografii. Druhá ať vymezí její čas. Vynech slova, k nimž zatím nemáš doklad. Pak podtrhni část, která stojí na obrazu, a část, kterou přidává zdroj.

KAPITOLA 01

Vyřešený redakční případ

Představ si, že tvoje modelová redakce už publikovala kartu A s větou „Fotografie pořízena dnes, 21. listopadu 2026.“ Teď máš ve složce záznam USGS, původní stažený soubor, výpis metadat a mostní dokument. Tvým úkolem není obhájit původní text. Máš opravit informaci tak, aby čtenář poznal, co se změnilo a proč.

Začni nejmenším dostatečně doloženým závěrem: snímek se nesmí používat jako dokumentace dnešního pořízení. To je rozhodnutí o tomto materiálu. Samostatně uveď, že jsi z jeho ověření nezjistil současnou povodňovou situaci. Pokud chce redakce vydat aktuální zprávu, potřebuje aktuální podklady.

Vhodný nový popisek může znít: „Archivní fotografie vody na nábřeží u mostu Sorlie mezi Grand Forks a East Grand Forks. USGS snímek datuje k 13. dubnu 2011.“ Popisek neříká, že fotografie vznikla v přesně uvedenou hodinu, a nepřipisuje jí důkaz uzavírky. Je užší než původní dramatický příběh, ale jeho jednotlivé části umíš doložit. [1, 2]

Oprava musí čtenáře informovat o původní chybě. Tiché nahrazení titulku nestačí, pokud už lidé viděli nesprávnou časovou atribuci. V interní historii uchovej původní znění, opravené znění, okamžik opravy a podklad, který ji vyvolal. Přesný způsob zobrazení oprav přizpůsobíš svému médiu; principem je dohledatelnost změny.

V tomto cvičení není důvod doplňovat do opravy vlastní příběh o tom, kdo snímek úmyslně podvrhl. Nevíš, zda šlo o omyl, nedbalé převzetí nebo záměr. Odpovědnost redakce můžeš popsat i bez tohoto vysvětlení: zveřejnila údaj, který nyní opravuje.

Modelové znění opravy

Oprava: U fotografie jsme chybně uvedli, že byla pořízena 21. listopadu 2026. Jde o archivní snímek mostu Sorlie, který USGS datuje k 13. dubnu 2011. Fotografie nedokládá aktuální povodňovou situaci. Časový údaj a popisek jsme opravili.

Proč tento klíč funguje

Jmenuje konkrétní chybu, uvádí doloženou náhradu a vysvětluje její význam. Netvrdí, že dnes povodeň není. Nepřipisuje nikomu úmysl, který nebyl zjištěn.

KAPITOLA 01

Obměna: krátký výřez, dlouhé tvrzení

Dostaneš novou modelovou kartu vytvořenou ze stejného snímku. Zobrazuje jen vodu a část mostní konstrukce. Je u ní věta: „Most je neprůjezdný a celé město zůstalo bez spojení.“ Odesílatel přidává, že ji viděl na třech různých webech. Všechny tři weby odkazují na tutéž původní fotografii USGS.

Než se podíváš na klíč na další straně, sepiš vlastní rozhodnutí. Můžeš zveřejnit celý text, vydat pouze užší popis, nebo publikaci odložit. Nestačí vybrat jednu možnost. U každého tvrzení napiš, co k němu máš a co mu chybí.

Vrať se k celému panoramatu. Zjisti, kterou část okolí výřez odstranil a zda právě ona pomáhá rozlišit nábřeží od mostovky. Ořez nemusí přidat jediný nový pixel, a přesto může zásadně změnit dojem ze snímku. V tomto cvičení proto porovnávej význam výřezu s širším záběrem, nikoli pouze technickou kvalitu obrázku.

Do ověřovací složky připrav čtyři krátké položky. První bude záznam o přijatém tvrzení a jeho původu. Druhá oddělí místo, čas, průjezdnost a rozsah dopravního omezení. Třetí nabídne zveřejnitelný popisek s konkrétními oporami. Čtvrtá pojmenuje další zdroj, který bys potřeboval pro aktuální dopravní tvrzení.

Za další zdroj nepiš neurčité „internet“ ani „někdo z radnice“. Uveď, kdo nebo jaký záznam může doložit příslušnou věc: například časově určené oznámení odpovědného správce komunikace. Ani takový dokument předem neoznačuj za nalezený. Dokud ho nemáš, jde o plán ověřování.

Nakonec si zkontroluj vlastní jazyk. Slova „celé“, „všichni“, „nikdo“ a „bez spojení“ výrazně rozšiřují dosah tvrzení. Jeden most není celá dopravní síť. V další kapitole budeš právě takové věty rozkládat na menší, samostatně ověřitelné části.

Odevzdej P-01

Původní odhad a jeho změnu; zdrojovou kartu fotografie; tři řádky místo/čas/nejistota; publikační rozhodnutí; nový popisek; modelovou opravu. U každého dokumentu uveď datum své kontroly.

Kontrola před klíčem

Dokázal by spolužák nebo druhý editor z tvé složky zopakovat postup, aniž by se tě musel ptát, odkud pochází hlavní tvrzení? Pokud ne, doplň chybějící stopu.

KAPITOLA 01

Vysvětlený klíč a předání editorovi

Tři převzetí z jediné obrazové stránky nejsou tři nezávislé zdroje k průjezdnosti. Ve složce mají společný původ. Pro identifikaci mostu navíc používáš jiný institucionální dokument, ale ani tento dokument není aktuálním hlášením dopravního provozu. Nezávislost a relevance jsou dvě různé otázky.

Výrok o neprůjezdnosti zatím zůstává nedoložený. Z obecné situace na nábřeží jej nelze bezpečně odvodit. Výrok o odříznutí celého města má ještě širší rozsah a vyžaduje přehled dalších spojení. Správný klíč proto není „most určitě zůstal otevřený“. To by jen obrátilo nepodloženou jistotu.

Užší archivní popisek zveřejnit lze, pokud redakce má pro použití tohoto historického obrazu důvod a zřetelně ho jako archivní označí. Pro aktuální dopravní zprávu si vyžádej aktuální doklady. Obě rozhodnutí mohou existovat vedle sebe: obraz se hodí k vysvětlení minulosti a nehodí se jako samostatný důkaz dnešní situace.

Časovou osu uzavři datem připisovaným snímku USGS, samostatnou poznámkou o EXIF bez časového pásma a modelovým datem přijetí sporných karet. Pokud zmíníš kulminaci povodně 14. dubna 2011, označ ji jako jinou událost doloženou hydrologickou zprávou. Nesjednocuj rozdílné časy jen proto, aby tabulka vypadala jednoduše. [1, 3]

Při předání editorovi shrň: „Místo u karty A odpovídá, Portland u karty B nikoli. Snímek zachycuje Sorlie Bridge mezi Grand Forks a East Grand Forks; USGS jej datuje k 13. dubnu 2011. Obě karty mu chybně připsaly dnešní pořízení. Přesná místní hodina ani aktuální průjezdnost nejsou potvrzené.“ Předej také odkazy a uložené podklady, aby druhý člověk mohl přezkoušet celý argument.

Tuto kapitolu máš splněnou, jestliže tvoje zveřejnitelná věta nepřesahuje důkazy, rozlišuješ tři otázky původu, místa a času a dokážeš opravit chybu bez nové nepodložené domněnky. Složku P-01 si ponech. Následující kapitola z ní vytvoří registr jednotlivých tvrzení.

Prameny a obrazová práva

[1] USGS: Sorlie Bridge Flooded, záznam fotografie datovaný 13. dubna 2011; fotografie Robert Holmes, Jr., USGS, Public Domain. Výpis metadat byl získán ze skutečného staženého souboru.

[2] Minnesota Department of Transportation: Sorlie Memorial Bridge, Bridge 4700, historický mostní záznam.

[3] NOAA / National Weather Service: A Comparative Hydrometeorological Analysis of the 2009, 2010, and 2011 Red River of the North Basin Spring Floods, srpen 2013.

Modelové karty, úlohy a redakční situace: Radim Kaufmann, 2026. Úplné adresy pramenů a popisy obrazů jsou v připojeném zdrojovém registru.

02

Co přesně ověřuješ

Rozlož větu. Rozvaž důkazy.

Výtvarný předěl: modelové pracovní listy.

KAPITOLA 02

Neověřuj celý titulek jedním razítkem

Fotografie z předchozí kapitoly se nezměnila. Změnil se příběh, který k ní někdo připojil. Dva modelové titulky jí přisoudily různá místa a shodně tvrdily, že vznikla během dnešní modelové směny. Teď udělej další krok: přestaň se ptát jen „Je ten titulek pravdivý?“ a zeptej se „Co všechno vlastně tvrdí?“ Jedna krátká věta může obsahovat pět samostatných tvrzení. Některá doložíš snadno, jiná zůstanou otevřená a jedno může vyvrátit jediný rozhodující podklad.

Představ si, že máš opravit větu: „Včerejší bouře zničila nový most a odřízla celé město.“ Jde o modelový titulek, nikoli o zprávu o skutečné události. Nejrychlejší oprava by mohla vypadat takto: vymažeš slovo „včerejší“, přidáš „údajně“ a necháš zbytek. Jenže stáří mostu, jeho zničení, příčina i rozsah dopravního omezení by zůstaly bez opory. Opatrné příslovce neopravuje neprovedené ověření.

Potřebuješ menší jednotku práce: tvrzení, které lze samostatně porovnat s důkazem. U každé jednotky si poznamenej, co přesně by muselo platit, aby byla správná. Potom napiš, jaký výsledek kontroly by tě přiměl ji změnit. Tím zabráníš tomu, aby ses spokojil s prvním podkladem, který se tvému původnímu odhadu podobá.

Tento postup využiješ i mimo povodeň. U zprávy o školní jídelně můžeš zvlášť ověřovat cenu oběda, datum změny, počet dotčených strávníků a důvod zdražení. Doklad nové ceny sám nevysvětluje příčinu a neříká, že stejnou částku platí každý.

Na konci kapitoly odevzdáš registr tvrzení P-02. Nebude to seznam odkazů ani sbírka dojímavých výpovědí. Bude to tabulka, ve které editor uvidí přesné znění tvrzení, jeho oporu, meze důkazu a další rozhodující kontrolu. U první fotografie zatím nemusíš vyřešit každou historickou podrobnost. Musíš přesně ukázat, kterou otázku jsi vyřešil a kterou ne.

Rozlišuj přitom skutečný snímek z předchozí kapitoly a nové cvičné záznamy. Příkaz k uzavření, kontrola příjezdů i jednotlivé časové údaje v následujících úlohách jsou smyšlené modelové podklady. Nejsou to doklady o místě zachyceném na původní fotografii. Slouží k tomu, abys mohl kontrolovat úsudek bez hádání chybějících skutečností.

Než otočíš stránku

Zapiš si vlastní první rozklad modelového titulku. Nehledej zatím odpovědi. Podtrhni každé slovo, které do věty přidává nový ověřitelný význam.

Tvůj ověřitelný cíl. Rozděl složený titulek na samostatná tvrzení. Ke každému přiřaď vhodný test a vysvětli, jaký výsledek by ho podpořil, vyvrátil nebo nechal otevřené. Jeden pravdivý detail nesmí zastoupit ověření celé věty.

Prameny kapitoly

USGS: Sorlie Bridge Flooded [1]. MnDOT: Sorlie Memorial Bridge [2]. SPJ: Code of Ethics, znění 2014 [4]. Ověřování a opravy vycházejí z profesních zásad; pětidílný rozklad titulku je autorský výukový model. Modelové záznamy nepředstavují skutečné události.

KAPITOLA 02 / 2.1

2.1 Tvrzení, pozorování a domněnka

Odhad. Kolik samostatných kontrol potřebuje modelový titulek z úvodní stránky? Napiš počet a až potom porovnej svůj rozklad s obrazem.

2.1

MODELOVÝ PODKLAD

Jedna věta skrývá pět tvrzení.

„Včerejší bouře zničila nový most a odřízla celé město.“

1	**ČAS**	„včerejší“	Kdy se to mělo stát?
2	**PŘÍČINA**	„bouře zničila“	Co škodu způsobilo?
3	**STAV**	„zničila most“	Jaký je skutečný stav mostu?
4	**STÁŘÍ**	„nový most“	Co znamená „nový“?
5	**DOPAD**	„odřízla celé město“	Které příjezdy jsou neprůjezdné?

Pozorování na fotografii nesmí bez dalšího důkazu převzít všech pět tvrzení.

Podívej se znovu na původní snímek. Opravňuje tě viditelná voda říct „most je zničený“? Opravňuje tě přítomnost mostu říct „voda zaplavila mostovku“? Nejprve odpověz bez hledání dalších zdrojů. K odpovědi připoj prstem nebo tužkou přesné místo obrazu, ze kterého vycházíš. Pokud takové místo nemůžeš ukázat, možná už nevyslovuješ pozorování, ale výklad.

Pozorování popisuje to, co dokážeš v daném podkladu konkrétně ukázat. Tvrzení je výrok, který lze posuzovat jako pravdivý či nepravdivý. Domněnka nabízí vysvětlení, jehož opora zatím nestačí. Tyto kategorie nejsou tři druhy lidí ani tři stupně poctivosti. Jeden reportér je může vystřídat v jediné větě. Podstatné je, aby poznal, kdy přešel od viditelného detailu k závěru.

Rozhodující detail nyní není nový objekt na fotografii. Je to rozdíl mezi slovesy „je vidět“, „uvádí“ a „způsobilo“. První odkazuje na pozorování, druhé připisuje výrok určitému zdroji a třetí tvrdí příčinnou souvislost. Každé potřebuje jinou kontrolu. Ani u pozorování nevynechávej omezení: snímek může být oříznutý a neukazuje automaticky okolí nebo okamžik před pořízením.

Tři různé věty

Pozorování: „Na snímku je voda u mostu.“ Tvrzení o zdroji: „Popisek připisuje fotografii určitému městu.“ Domněnka: „Most musela poškodit prudká bouře.“ Druhá věta může správně popsat popisek, i když popisek samotný uvádí špatné místo.

KAPITOLA 02

Vyřešený příklad: co do věty přidalo jediné slovo

Vezmeme modelový titulek po částech. Slovo „včerejší“ tvrdí časový vztah k určitému dni vydání. Bez tohoto dne ani nevíš, na který kalendářní den odkazuje. Nestačí datum, kdy sis obrázek stáhl. Když zprávu čteš v pondělí a byla vydána v sobotu, její „včera“ neznamená tvoji neděli. Přesný registr proto převede relativní výraz na datum, jakmile máš podklad pro určení časového rámce.

„Bouře zničila“ obsahuje dvě odlišné otázky. Nastala bouře? A způsobila právě ona právě uvedené poškození? Záznam deště sám ještě neprokazuje bouři. I doložená bouře by nechala otevřenou otázku, zda způsobila uvedené poškození. Stejně tak může být most skutečně poškozený, přestože titulek mylně označil příčinu. Pokud obě otázky spojíš do jedné buňky, budeš později obtížně vysvětlovat, kterou část závěru musíš opravit.

Sloveso „zničila“ přidává tvrzení o stavu stavby. Fotografie vodní hladiny u mostu není automaticky důkazem, že konstrukce přestala existovat, ztratila únosnost nebo byla úředně určena k odstranění. I výraz „poškozený“ potřebuje upřesnění. Odřená zábrana, narušený pilíř a úplné zřícení nejsou zaměnitelné stavy. Zvol takové slovo, jehož konkrétní význam skutečně doložíš.

„Nový“ se tváří jako nenápadný přívlastek. Ve skutečnosti přidává další závazek. Znamená nedávno postavený most, nově otevřenou stavbu po dlouhé výstavbě, nebo starý most po opravě vozovky? Před ověřováním nejprve rozhodni, co chceš slovem říct. Datum poslední opravy nemůže samo nahradit datum původní výstavby.

„Odřízla celé město“ rozšiřuje děj z jednoho mostu na celé území a všechny relevantní přístupy. Potřebuješ proto vymezit, co znamená „odřízla“: žádný silniční příjezd, žádná veřejná doprava, nebo například přerušení hlavní cesty? Jedna uzavřená komunikace ještě neodpovídá na otázku, zda existuje použitelná objížďka. Přesně definovaný užší výrok bývá užitečnější než dramatická věta s nejasným rozsahem.

Pět částí v obrazu je výchozí rozklad, nikoli povinný počet položek. Příčinu můžeš dělit na existenci jevu a jeho účinek. Nejde o počítání slov. „Nový a bezpečný most“ obsahuje dvě vlastnosti: záznam o výstavbě pomůže posoudit stáří, ale pro bezpečnost potřebuješ určit, co tímto slovem myslíš a jak to ověříš.

Vyřešený rozklad

Čas: událost nastala v konkrétní den. Příčina: daný meteorologický jev způsobil škodu. Stav: most utrpěl přesně určené poškození. Stáří: most odpovídá zvolenému významu slova nový. Dopad: je přerušen přesně vymezený druh přístupu na vymezené území. Každou část eviduj samostatně.

Proč nestačí „částečně pravda“

Takový štítek může být shrnutím pro čtenáře, ale nenahradí pracovní záznam. Editor potřebuje vědět, zda opravit datum, příčinu, stav, stáří, nebo rozsah dopadu. Ulož proto i důvod hodnocení jednotlivých částí.

KAPITOLA 02

Obměna: pravdivá citace, příliš silný závěr

Modelový záznam rozhovoru zní: „Včera v osmnáct hodin jsme kvůli vysoké vodě nařídili uzavření mostu. Loni prošel opravou.“ Pro tuto úlohu přijmi, že přepis přesně odpovídá nahrávce a že víš, kdo mluví. Tyto dvě podmínky jsou součástí zadání. Nedoplňuj si však nic dalšího: nevíš, zda byl příkaz proveden, jak oprava vypadala ani zda most utrpěl škodu.

Editor z něj připravil větu: „Podle správce povodeň zničila nový most, který je od včerejšího večera neprůjezdný.“ Tvým úkolem není posoudit, zda se správce zdá důvěryhodný. Porovnej, co skutečně řekl, s tím, co mu redakční věta přisuzuje. Právě přechod mezi citací a parafrází bývá místem, kde do zprávy nepozorovaně přibude nový význam.

Nejdřív rozhodni sám

Najdi tři zesílení, která redakční věta přidala. Potom napiš krátkou opravu založenou výhradně na záznamu. Nakonec navrhni jedinou doplňující otázku, kterou bys ověřil skutečný dopravní stav. Před čtením klíče si své znění zaznamenej.

Vysvětlený klíč

První zesílení je zničení. Zdroj mluví o vysoké vodě a příkazu k uzavření, ne o poškození konstrukce. Uzavírka může být preventivní; z uvedených vět nevybereš její technický důvod. Přidání slov „podle správce“ nedělá z nepřesné parafráze přesnou citaci.

Druhé zesílení je nový most. Loňská oprava nedokládá rok výstavby ani rozsah přestavby. Bez dalších údajů nemůžeš opravu převést na stáří celé konstrukce. Třetí zesílení spočívá v provedení příkazu: „nařídili jsme uzavření“ popisuje rozhodnutí, zatímco „je neprůjezdný“ tvrdí skutečný stav. K jeho potvrzení potřebuješ samostatný podklad.

Přijatelná oprava zní: „Správce uvedl, že včera v osmnáct hodin kvůli vysoké vodě nařídil uzavření mostu.“ Pokud opravuješ archivovatelnou zprávu, po ověření časového rámce doplň konkrétní datum. Přímá kontrolní otázka může znít: „Kdo a kdy potvrdil, že byl most skutečně uzavřen, a jaký záznam o tom máte?“

Jiné správné znění je možné. Musí zachovat rozdíl mezi sdělením zdroje a vlastním zjištěním redakce. Nemusíš do krátké zprávy přidávat loňskou opravu, pokud nemá pro ověřované tvrzení význam. Vynechání nepodstatného údaje je něco jiného než změna jeho smyslu.

Přenos do projektu. Do P-02 přidej oddělené položky „příkaz byl vydán“ a „příkaz byl proveden“. I téměř totožná slova mohou označovat dvě různé události.

KAPITOLA 02 / 2.2

2.2 Jak vypadá rozhodující důkaz

Odhad před maticí. Máš fotografii vody, ověřený příkaz k uzavření mostu a kontrolu tří příjezdů. Který podklad potřebuješ k posouzení tvrzení „žádný silniční příjezd“? Odpověz před prohlédnutím matice a vysvětli, proč jiné dva podklady nestačí.

2.2

MODELOVÝ PODKLAD

Každý důkaz odpovídá na jinou otázku.

PODKLAD	Voda na snímku	Nařízená uzavírka	Žádný silniční příjezd
Fotografie	**podporuje**	neřeší	neřeší
Ověřený příkaz k uzavření	neřeší	**podporuje**	neřeší
Kontrola tří příjezdů v 08:30	neřeší	neřeší	**odporuje**

Rozhodující detail: Jižní příjezd je v 08:30 průjezdný.

Podporuje ≠ dokazuje vše. Neřeší ≠ vyvrací.

Příkaz a kontrola tras jsou smyšlené cvičné podklady; nejde o zprávu z Grand Forks.

Důkaz není rozhodující proto, že má úřední hlavičku, vysoké rozlišení nebo mnoho sdílení. Rozhodující je jeho vztah k přesně položené otázce. Můžeš mít nepochybně pravý dokument, který se týká jiného dne. Můžeš mít výbornou fotografii, která nezobrazuje to, co chceš tvrdit. Než přidáš podklad do složky, dokonči větu: „Tento podklad podporuje tvrzení, že…“

V následující matici jsou tři odlišná tvrzení. „Na snímku je vidět voda“ popisuje obraz. „Uzavírka byla nařízena“ popisuje rozhodnutí. „Město nemá žádný silniční příjezd“ popisuje stav celé dopravní sítě v určitém okamžiku. Nepoužívej pro ně jediný společný štítek „most ověřen“. Ten by skryl, co jsi skutečně zjistil.

Rozhodujícím detailem je zde jedna průjezdná cesta. Pokud tvrdíš, že neexistuje žádný silniční příjezd, konkrétní ověřený příjezd tomuto tvrzení odporuje. Opačný směr není stejně snadný: když zjistíš, že jeden most je zavřený, ještě jsi nevyloučil všechny další cesty. Rozsah kontroly se musí potkat s rozsahem výroku.

Tři stavy, které neslévej

Podporuje: podklad přináší relevantní oporu. Odporuje: obsahuje konkrétní nesoulad s tvrzením. Neřeší: danou otázku nerozhoduje. „Neřeší“ neznamená „tvrzení je chybné“ a „podporuje“ neznamená „všechno jsme ověřili“.

KAPITOLA 02

Vyřešený příklad: město se třemi příjezdy

Pracuj výhradně s tímto modelovým městem a s kontrolním okamžikem 08:30. Zadání říká, že má tři silniční příjezdy. Severní vede přes sledovaný most, východní po nábřeží a jižní po vyvýšené komunikaci. Nejde o mapu Grand Forks ani Portlandu. Prostorové vztahy a výsledky kontrol jsou vytvořené pouze pro tuto úlohu.

V modelové sadě máš ověřený příkaz správce k uzavření severního mostu od 08:00. Dále máš protokol kontroly provedené v 08:30: severní příjezd je uzavřený, východní rovněž, jižní je pro běžná osobní vozidla průjezdný. Protokol identifikuje kontrolované úseky a způsob zjištění. Zadání považuje jeho záznamy za správné. Nezaměňuj ho za pouhou mapu: čára označující silnici sama o sobě neprokazuje, že po ní právě lze projet.

Titulek „Město je odříznuté od všech silničních příjezdů“ je pro tento okamžik vyvrácený. Stačí ukázat konkrétní protiargument: jižní příjezd je průjezdný. Oprav ho například na „Dva ze tří silničních příjezdů do modelového města byly v 08:30 uzavřené“. Ještě užitečnější pro řidiče je dodat, že jižní příjezd zůstával pro osobní vozidla průjezdný. Nepřenášej výsledek automaticky na nákladní dopravu, záchranná vozidla nebo pozdější hodinu.

Teď posuď jiný výrok: „Most byl v 08:30 uzavřený.“ Samotný příkaz od 08:00 by dokládal nařízení, ne jeho splnění. Kontrolní protokol ale v této modelové sadě dodává pozorovaný stav. Pro potvrzení nařízené uzavírky máš příkaz; pro potvrzení skutečného uzavření v 08:30 stačí v rámci tohoto modelu správný kontrolní protokol. Každý zodpovídá jinou otázku. Druhý dokument rozšiřuje časovou osu, není však podmínkou platnosti tohoto pozorování.

A co tvrzení „Most zničila povodeň“? Ani správný příkaz, ani správný dopravní protokol ho neřeší. Uzavření může mít více důvodů. Pro technický stav a příčinu bys potřeboval odpovídající zjištění, například řádně popsanou prohlídku konstrukce. V tomto zadání takový podklad není. Správná odpověď proto zní „z dodaných podkladů nerozhodnutelné“, nikoli „určitě pravda“ nebo „určitě nepravda“.

V běžné reportérské práci bys kontrolní protokol nepřijal jen proto, že se tak jmenuje. Ověřil bys jeho původ, čas, rozsah a způsob zjištění. Zde tyto vlastnosti výslovně stanoví modelové zadání, aby ses mohl soustředit na logiku závěru. Přenášej postup, ne automatickou důvěru k podobně vypadajícímu dokumentu.

> **Co si zapíšeš do registru**
>
> Tvrzení o nulovém silničním přístupu: vyvráceno kontrolou jižní trasy v 08:30. Tvrzení o nařízení uzavírky: doloženo příkazem. Tvrzení o provedeném uzavření: doloženo kontrolním protokolem. Tvrzení o zničení konstrukce: otevřeno, chybí odpovídající podklad.

KAPITOLA 02

Obměna: změň jediné slovo a kontroluj znovu

V předchozím modelu se nic nezměnilo: severní a východní příjezd jsou uzavřené, jižní v 08:30 průjezdný pro osobní vozidla. Editor nyní navrhuje tři různé titulky. První: „Město nemá žádný silniční příjezd.“ Druhý: „Všechny příjezdy přes nábřeží jsou uzavřené.“ Třetí: „Město má silniční spojení pro každé vozidlo.“ Na první pohled všechny mluví o témže. Každý však vymezuje jinou skupinu cest nebo vozidel.

Pro tuto obměnu přijmi další výslovnou modelovou informaci: jediný příjezd vedený po nábřeží je východní. Jižní komunikace po nábřeží nevede. O vozidlech kromě běžných osobních aut nemáš žádný záznam. Nevymýšlej si nosnost mostů, šířku pruhů ani výšku podjezdů. Když podklad chybí, zaznamenej mezeru.

Změna rozsahu nemusí být záměrný trik. Editor může při zkracování vypustit slova „pro osobní vozidla“ a nevšimnout si, že tím rozšířil tvrzení. Proto po každé výraznější úpravě titulku porovnej nové znění s původním podkladem. Ověřená starší formulace neposkytuje automatické krytí té nové.

Rozhodni o každé větě

U tří titulků zvol doloženo, vyvráceno, nebo otevřeno. Ke každému dopiš jednu větu vysvětlení. Potom změň první titulek tak, aby správně popisoval dopravní omezení a přitom nesliboval bezpečný průjezd v pozdějším čase.

Vysvětlený klíč

První titulek je vyvrácený. Jeden doložený jižní příjezd odporuje výroku „žádný“. Není nutné zjišťovat všechny možné druhy dopravy, protože výrok se výslovně týká silničních příjezdů a pro vyvrácení jejich úplné absence už máš konkrétní případ.

Druhý titulek je v rámci této modelové sady doložený. Zadání výslovně vymezilo všechny příjezdy po nábřeží: jde o jediný východní příjezd. Jeho uzavření tedy pokrývá celou uvedenou skupinu. Bez informace o úplnosti této skupiny bys mohl doložit pouze uzavření konkrétní východní cesty, nikoli všech nábřežních cest.

Třetí titulek zůstává otevřený. Průjezdnost pro osobní automobil není dokladem průjezdnosti pro každé vozidlo. Nevíš však ani to, že jiné vozidlo neprojede. Nedostatek opory neopravuj opačným nepodloženým tvrzením. Zúžení na „pro běžná osobní vozidla v 08:30“ přesně odpovídá dodanému záznamu.

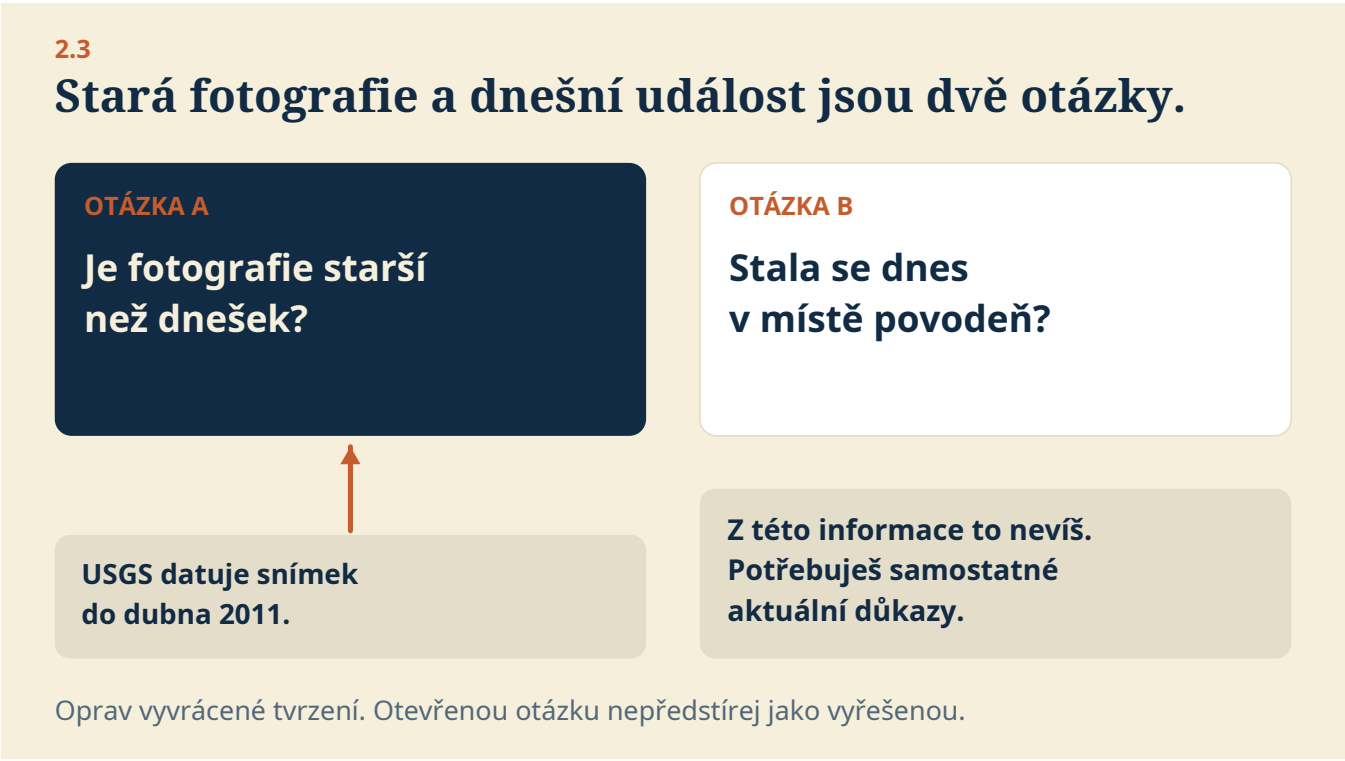
Přijatelná oprava prvního titulku: „V 08:30 zůstával otevřený jeden ze tří silničních příjezdů do modelového města.“ V textu doplň druh vozidel a zdroj kontroly. Pokud se situace může měnit, časový údaj není kosmetika. Vymezuje, jakou skutečnost jsi ověřil; nepředstírá aktuální dopravní doporučení pro jinou chvíli.

Rozhodující slova. Žádný, všechny, pouze, poprvé, dosud, největší. U každého se zeptej: jaká skupina je zahrnutá a co opravňuje tvrdit, že byla kontrola úplná?

KAPITOLA 02 / 2.3

2.3 Hypotéza, kterou lze změnit

Odhad. Co přesně změní zjištění, že fotografie patří k události z roku 2011? Vyber mezi větami „Snímek není dnešní“ a „Dnes v daném městě není povodeň“. U druhé napiš, jaký nový druh podkladu bys potřeboval.

Oprav vyvrácené tvrzení. Otevřenou otázku nepředstírej jako vyřešenou.

Vrať se k dvojici karet z první kapitoly. Modelová karta A hlásí „Dnešní povodeň u mostu v Grand Forks“, karta B „Dnešní povodeň u mostu v Portlandu“. Obě výslovně dodávají: „Fotografie pořízena dnes, 21. listopadu 2026.“ Právě tato doplněná věta poskytuje přesné tvrzení, které lze porovnat s původem snímku. Není nutné hádat, co výrazem „dnešní“ redakce myslela.

Hypotéza je pracovní vysvětlení, které se může změnit po konkrétním testu. Nemá být úkolem obhájit za každou cenu oblíbený titulek. Před hledáním si napiš dvě možnosti: fotografie opravdu vznikla v den uvedený na kartě, nebo je starší a karta jí přisoudila nové datum. Potom urč podklad, který mezi těmito možnostmi pomůže rozhodnout.

Rozhodující rozdíl znázorňuje obraz: stáří snímku a existence dnešní události jsou dvě různé otázky. Starší fotografie neprokazuje dnešní povodeň. Současně ji sama nevyvrací. Pokud zjistíš chybné datování obrazu, neopravuj ho novou sebejistou větou o dnešním stavu řeky, pro kterou nemáš aktuální podklady.

Předem si stanov hranici změny

Napiš: „Svůj závěr změním, pokud…“ Doplň konkrétní kontrolovatelný výsledek, například neshodu původního souboru nebo nové ověřené současné pozorování. Další přeposlání stejné fotografie není novým pozorováním.

KAPITOLA 02

Vyřešený příklad a obměna: oprav jen to, co víš

Ověřený podklad z první kapitoly identifikuje Sorlie Bridge mezi Grand Forks v Severní Dakotě a East Grand Forks v Minnesotě. Záznam USGS datuje fotografii k 13. dubnu 2011. [1, 2] Nezaměňuj toto datování s dokladem, že webová stránka byla právě toho dne veřejně dostupná. Stejně tak z něj nevytvářej ověřenou přesnou hodinu pořízení. Pro vyvrácení věty o pořízení 21. listopadu 2026 stačí správně doložený starší původ.

Karta A má místně slučitelný rámec. Její tvrzení o dnešním pořízení snímku však neobstojí. Karta B má navíc chybnou místní atribuci: stejný identifikovaný most se přesunutím popisku nestane mostem v Portlandu. Není tedy správné vybrat A jako „zcela pravdivou“ jen proto, že B obsahuje další chybu. Porovnáváš samostatné položky, nikoli dva balíčky, z nichž jeden musí být bezchybný.

V registru odděl alespoň místo, datum obrazu a současnou událost. U místa uveď oporu identifikace mostu. U časové atribuce dolož záznam staršího původu. U dnešní povodně napiš, že chybějí aktuální podklady. Věta „nemáme doklad“ popisuje stav tvé evidence; není vševědoucím tvrzením o tom, co se ve městě určitě neděje.

Pracovní hypotézu tedy změň jen v rozsahu nového poznatku. Zjištění staršího původu mění závěr o snímku. Potvrzená identita mostu mění závěr o místě. Ani jedna kontrola tě nezbavuje povinnosti získat samostatnou evidenci, pokud chceš popsat současnou událost.

Obměna

Editor navrhl opravu: „Omlouváme se, fotografie je stará. V Grand Forks ani Portlandu dnes žádná povodeň není.“ Přepiš ji podle dosud ověřených podkladů. Potom napiš, jaký nový záznam by mohl změnit poslední, dosud otevřenou položku.

Vysvětlený klíč

Možná oprava: „Fotografii jsme nesprávně označili jako pořízenou 21. listopadu 2026. Zachycuje Sorlie Bridge při povodni v roce 2011; karta označující místo jako Portland uváděla také nesprávnou lokalitu. Snímek nedokládá současnou povodňovou situaci.“ Neříká, že současná povodeň neexistuje, ani nepřidává domnělý přesný čas pořízení.

Otevřenou otázku by mohl změnit například ověřený současný záznam místního měření nebo doložené aktuální pozorování příslušného místa. U každého znovu prověř datum, lokalitu, význam a původ. Záznam vysoké hladiny navíc automaticky nedokládá zaplavenou mostovku nebo přerušenou dopravu. Nová evidence doplňuje přesná tvrzení; neuděluje celé zprávě neomezenou platnost.

Pokud jsi opravu formuloval jinak, zkontroluj tři podmínky: jasně pojmenovaná původní chyba, správný doložený stav a žádné nové tvrzení bez opory. Právě tato zdrženlivost umožní opravu později doplnit, aniž bys musel napravovat další zbytečnou chybu.

KAPITOLA 02

P-02: registr tvrzení, který převezme editor

Teď spoj jednotlivé kroky. Odevzdej jeden registr pro dvě původní modelové karty a jeden krátký rozklad rozšířeného modelového titulku o bouři, novém mostu a odříznutém městě. Původní znění zachovej vedle opraveného. Když chybu pouze přepíšeš, editor nebude moci poznat, co se změnilo ani proč.

Každému tvrzení přiděl vlastní číslo. Jedna řádka má obsahovat jednu otázku, ne celý odstavec. „Místo a čas ověřeny“ rozděl. „Podle správce most uzavřen“ rozliš na přesnost připsaného výroku a stav dopravy, pokud v textu tvrdíš obojí. Můžeš používat krátká označení, ale nesmějí skrývat význam, který budeš později potřebovat zkontrolovat.

Do pole opory nevkládej jen odkaz na úvodní stránku instituce. Uveď konkrétní dokument, fotografii nebo záznam a místo, kde je rozhodující údaj. Když k témuž podkladu vede více článků, nepředstírej tím více nezávislých pozorování. Pro účel této kapitoly stačí přehledně uvést, odkud jednotlivé záznamy pocházejí a kterou otázku skutečně řeší.

Závěr označ jako doloženo, vyvráceno nebo otevřeno a vždy připoj větu vysvětlení. U otevřené položky navrhni další kontrolu, která by opravdu mohla změnit rozhodnutí. „Ještě hledat na internetu“ je příliš neurčité. „Získat časově označený záznam skutečného uzavření severního příjezdu“ už určuje, jaký výsledek potřebuješ.

Nakonec dej registr přečíst člověku, který u tvé práce nebyl. Pokud pracuješ sám, na chvíli ho odlož a vrať se v roli editora. Vyber dvě libovolné řádky a zkus bez domýšlení dohledat oporu. Jestliže to nejde, ještě nemáš hotovou kontrolovatelnou evidenci, i kdyby ses závěrem náhodou trefil.

Osm polí jedné položky. Číslo; přesné tvrzení; rozsah místa a času; konkrétní podklad; co podklad skutečně ukazuje; stav ověření s odůvodněním; co by změnilo závěr; použitelná formulace pro zprávu. Záznam můžeš vést na papíře i v tabulce.

Kontrola splnění

U obou původních karet odděl místo, datum pořízení a existenci současné události. U rozšířeného titulku odděl čas, příčinu, stav mostu, stáří a dopad. Předlož alespoň jeden konkrétní protiargument a alespoň jednu poctivě otevřenou položku.

Poznáš, že je hotovo

Editor dokáže u každé řádky určit, co se ověřovalo a z čeho závěr plyne. Žádné složené tvrzení nezíská jediné razítko jen proto, že jedna jeho část sedí. Tvrzení, pro které nemáš vhodný podklad, zůstane otevřené nebo se z publikované formulace odstraní. To je výsledek ověřování, nikoli jeho selhání.